

ZÁRÓVIZSGA TÉTELSOR
SZOCIÁLPEDAGÓGIA BA SZAKOS HALLGATÓK SZÁMÁRA
2022-TŐL

1.

a) Társadalompolitikai stratégiák és a szociálpolitika értelmezési keretei. Értékek, alapelvek, beavatkozási technikák. A szociálpolitika alapelvei, intézményrendszere, az állami szociálpolitika kialakulása. A szociálpolitika, mint szükségletkielégítés. A szegénység és segélyezés dilemmái.

b) Szociális problémák a modern társadalomban - kezelési stratégiái, jó gyakorlatai, prevenciók lehetőségei (szegénység, munkanélküliség, deviancia).

Ajánlott irodalom

- *Andorka Rudolf* (2006): Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Budapest (4. fejezet: Egyenlőtlenség, szegénység 116-155; 13. fejezet: Gazdaság 459-500; 17. fejezet: Deviáns viselkedés 598-629)
- *Ferge, Zsuzsa* (1991): Szociálpolitika és társadalom. TTwins - ELTE, Budapest, 1-87., 219-233.
- *Szóllósi Gábor* (2003): A társadalom- és szociálpolitika alapjai I. oktatási segédanyag, 17. fejezet, 4-66. oldal (<https://docplayer.hu/4015485-A-tarsadalom-es-szocialpolitika-alapjai-i.html>)
- *Zombori Gyula* (2009): A szociálpolitika alapfogalmai. Hirsler Rezső Szociálpolitikai Egyesület, Budapest.
 - A szociálpolitikai technikák és alapelvek, 95-124. o
 - A jövedelmek elosztása és újraelosztása, 124-134.o
 - Szegénység és segélyezés 148-170.o
 - A szociálpolitika szinterei 170- 185.o

2.

a) A települési önkormányzatok szociális ellátórendszere. Alapellátások és szakosított ellátások. A helyi szociálpolitika alakításának lehetőségei.

b) Az életmód, életstílus, életvitel fogalma. Az életmódkutatások és azok eredményei. A város és a falu közötti életmódbeli különbségek. Kiemelt társadalmi csoportok életmódja.

Ajánlott irodalom

- *Andorka Rudolf* (2006): Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Budapest (15. fejezet: Életmód 534-565., 6. fejezet Város és falu 201-232.)
- *Ferge Zsuzsa* (1991): Szociálpolitika és társadalom. TTwins - ELTE, Budapest, 1-87., 219-233.
- *Hoffman István* (2014): Szociálpolitika, szociális ellátások. Budapest (<http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10559/Teljes%20sz%C3%B6veg?sequence=1&isAllowed=y>)
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300003.tv>)

3.

- a) **A jóléti állam fogalma, a jóléti politikák típusai, a jóléti állam válsága.**
b) **Az Európai Unió és Magyarország kiemelt szociálpolitikai programjai**

Ajánlott irodalom

- *Andorka Rudolf* (2006): Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Budapest (A jóléti állam kiépülése, Viták a jóléti államról, A magyar jóléti rendszer: 140-143; Jóléti állam, Jóléti juttatások: 505-523; Társadalmi változás, Jólét: 662-710; Az élet minősége, jólét, jóllét: 571-581; Gazdasági fejlődés és jólét: 462-469)
- *Hoffman István* (2014): Szociálpolitika, szociális ellátások. 12-15 oldal. Budapest (<http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10559/Teljes%20sz%C3%B6veg?sequence=1&isAllowed=y>)
- *Sziklai István* (2012, szerk.) Az Európai Unió szociális politikái. ELTE TáTK. 27-121. oldal (https://tatk.elte.hu/dstore/document/1561/Sziklai_Eu_szocialis_politikai.pdf)
- *Zombori, Gyula* (1997): A szociálpolitika alapfogalmai. Hilscher - ELTE, Bp., 1-61., 80-84.

4.

- a) **A család történeti, társadalmi meghatározottsága. A család fogalma, funkciói. A mai magyar családok szociológiai jellemzői. A házastársi konfliktusok és azok forrásai.**
b) **Családpolitikai törekvések és változások napjainkban, családgondozás, családsegítés.**

Ajánlott irodalom

- *Andorka Rudolf* (2006): Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó Budapest (11 fejezet: Család, 393-427.)
- *Czibere Ibolya* (szerk.) (2006) Családszociológia. Szöveggyűjtemény. Debrecen (https://szociologia.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/czibere_ibolya_csaladszociologia.pdf)
- *Hegedűs Judit* (szerk.2006): Család, gyermek, társadalom. ELTE PPK Neveléstudományi Intézet. Budapest. 9-37.old (<http://mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf>)
- *Kozma Tamás* (1994): Bevezetés a nevelésszociológiába. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest (Az informális nevelés szociológiája: A család) (<http://mek-oszk.uz.ua/11200/11283/11283.pdf>)
- *Rákó Erzsébet* (2017): Családsegítési feladatok új szervezeti formában. In: Vargáné Nagy Anikó (szerk): Családi nevelés 2. Didakt Kft. (<https://csaladpedagogia.files.wordpress.com/2018/04/csp-kc3b6tet-2-vc3a9gleges-170425.pdf>)
- *Surányi Éva – Danis Ildikó – Herczog Mária* (szerk.) (2010): Családpolitika más-más szemmel. Gazdasági és Szociális Tanács, Budapest
- *Tánczos Éva* (szerk.) (2002): A szociális munka elmélete és gyakorlata 2. kötet - Szociálismunka egyénekekkel és családokkal – esetmunka. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet,
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról. 64. §. (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300003.tv>)

5.

a) A társadalmi egyenlőtlenség fogalma, okai, megjelenési formái. A társadalmi struktúra- és rétegződés kutatások eredményei.

b) A marginalizáció és szegregáció megelőzésének társadalompolitikai eszközei. Multikulturális nevelés és jó gyakorlatai.

Ajánlott irodalom

- *Andorka Rudolf* (2006): Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Budapest, (4. fejezet: Egyenlőtlenség, szegénység. 116-156., 5. fejezet: Társadalmi szerkezet és rétegződés. 155-201.)
- *Farkas Zoltán* (2020): A társadalmi egyenlőtlenségek és rétegződés fogalma és típusai. Valóság 63. évf. 5. sz. (https://epa.oszk.hu/02900/02924/00088/pdf/EPA02924_valosag_2020_05_024-039.pdf)
- *Feischmidt Margit* (1999): Multikulturalizmus. Osiris Kiadó, Láthatatlan Kollégium, Budapest
- *Ferge Zsuzsa* (2000): Elszabaduló egyenlőtlenségek, Állam, kormányok, civilek; A szociális szakképzés könyvtára, Budapest
- *Kulcsár Beáta* (é. n): Multikulturalizmus Magyarországon (1990-2017), 15-57. oldal (https://kisebbssegkutato.tk.hu/uploads/files/Multikulturalizmus_Magyarorszagon-1990-2017.pdf)
- *Torgyik Judit* (2005): Fejezetek a multikulturális nevelésből. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest. (<https://mek.oszk.hu/04800/04802/04802.pdf>)
- *Torgyik Judit* (2009): Jó gyakorlatok a multikulturális nevelés köréből ([https://www.academia.edu/3707213/Jó_gyakorlatok_a_multikulturalis_neveles_ko_rebol](https://www.academia.edu/3707213/J%C3%B3_gyakorlatok_a_multikulturalis_neveles_ko_rebol))
- *Európai Szemeszter – Tematikus tájékoztató. Az egyenlőtlenség kezelése* (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_addressing-inequalities_hu.pdf)

6.

a) A deviancia fogalma, típusai, gyakorisága. A deviáns magatartás szociológiai jellemzői.

b) Prevenció, korrekció és a reszocializáció lehetőségei a deviáns csoportok segítésében.

Ajánlott irodalom

- *Andorka Rudolf* (2006): Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Budapest, (17. fejezet: Deviáns viselkedés. 598-641.)
- *Balázs Judit* (2019): Öngyilkosság- prevenció az iskolákban: a fiatalkori mentális egészség- öntudatosság program (YAM) bemutatása, *Educatio* 28 (3) 541-549,
- *Fábián Gergely-Szoboszlai Katalin- Hüse Lajos* (szerk, 2017: A társadalmi periférián élő gyermekek és fiatalok rizikómagatartásának háttere, tanulmánykötet In: Huszti Éva, Takács Péter (2017): Kapcsolati faktorok és a rizikómagatartás. in. (113-126) (https://www.researchgate.net/publication/321997404_A_tarsadalmi_periferian_elo_gyermekek_es_fiatalok_droghaszanalati_szokasainak_feltarasara_iranyulo_kutatas)
- *Kovács Krisztina* (2014): A holnap bűnelkövetői lennének? Speciálprevenatív beavatkozások a fiatalkorú elkövetők reszocializációs gyakorlatában, In: *Börtönügyi Szemle*, 2. szám 19-32. o.

- *Nász Barbara* (2016): Magas rizikófaktorú deviáns-veszélyeztetett fiatalok iskolai kötődései. *Gyermeknevelés* 4. évf. 2. szám 1–1
- *Rosta Andrea – Ádám Szilvia* (2007): A deviáns viselkedés szociológiája. *Loisir Könyvkiadó, Budapest – Piliscsaba*
(<https://sites.google.com/a/lb.books-now.com/en276/9789638758316-39trucposGEinim32>)

7.

a) Az iskola, mint intézmény - szereplői, funkciórendszere és azok változásai. Az iskola és a mobilitás. A tudáshoz és iskoláztatáshoz való hozzájutás lehetőségei, egyenlőtlenségei és következményei.

b) A diszfunkcionálisan működő iskola: konfliktus és agresszió az iskolában. A konfliktus és agresszió fogalma, szereplői, típusai. Kezelési módjai. Resztoratív technikák típusai, sajátosságai, alkalmazási lehetőségei a köznevelési intézményekben.

Ajánlott irodalom

- *Andorka Rudolf* (2006): Bevezetés a szociológiába. *Osiris Kiadó, Budapest*, (12. fejezet: Oktatás. 427-458.)
- *Budai István* (szerk.) (1996): *Szociális munka az iskolában*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- *Boros Julianna* (szerk.) (2018) *Az iskolai szociális munka alapjai*. TE BTK Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs.
(http://szockepzes.hu/wp-content/uploads/2019/04/Iskolai-szoci%C3%A1lis-munka_BJ-et_al.pdf)
- *Golnhofér Erzsébet* (szerk, 2006): *Az iskolák belső világa*. Bölcsész Konzorcium.13-23., 71-112. oldal (<https://docplayer.hu/5622-Az-iskolak-belso-vilaga.html>)
- *Krémer András* (2012): *Oktatásügyi konfliktusok*. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar
(http://www.tankonyvvar.hu/en/tartalom/tamop412A/2010-0011_oktatasugyikonfliktusok/index.html)
- *Kozma Tamás* (2001): *Bevezetés a nevelésszociológiába*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
(http://www.tankonyvvar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_J11_1185_2/ch04s02.html)
- *Letenyeiné Mráz Márta* (2010, szerk.): *Alternatív konfliktuskezelés az ifjúsági munkában. A mediáció és a helyreállító szemlélet*. Foglalkoztatási és Szociális Hivatal Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat
- *Varga Aranka* (szerk.,2015): *A nevelésszociológia alapjai*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs
(<https://docplayer.hu/47822722-A-nevelesszociologia-alapjai.html>)

8.

a) A szociálpedagógia fogalma, feladatrendszere, fejlődéstörténetének nemzetközi és magyar vonatkozásai. A szociális gondoskodás intézményrendszerének történeti kialakulása és jellemzői

b) A szociálpedagógus kompetenciái, szerepe, feladata az iskolában. A szociális segítés megvalósulási lehetőségei a köznevelési intézményekben.

Ajánlott irodalom

- A Szociálpedagógia szak képzési és kimeneteli követelményei. (18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet)
(https://www.nye.hu/appi/sites/www.nye.hu.appi/files/szocped_anyagok/Terep/SSZ_EFÜGGŐ%20SZAKMAI%20GYAKORLAT_BSP_2020.pdf)
- *Fáyiné Dombi Alice* (2017): A szociálpedagógus, mint elméleti és gyakorlati szakember. In: Tizenkilencre lapot? Szociálpedagógia a XXI. században. Pallasz Athéné Egyetem – Iuvenis Ifjúságsszakmai Műhely, ISZT Alapítvány 178-191
(<http://mek.oszk.hu/18600/18641/18641.pdf>)
- *Csillag Márta, Palotás Zoltán* (2019): Útmutató az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez és gyakorlatához az iskolában.
(https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/efop194/194_Utmutato_iskola_190710.pdf)
- *Kozma Tamás* (szerk.) (2000) Szociálpedagógia. Osiris, Budapest. 7-30 old.
- *Pornói Imre* (2008): Bevezetés a szociális gondoskodás elméleti és történeti alapjaiba, Krúdy Könyvkiadó, Nyíregyháza

9.

a) Szocializáció és individualizáció. A családi szocializáció. A családi szocializáció zavarai.

b) Szociális munka a családokkal. Krízishelyzetben lévő családok segítésének lehetőségei.

Ajánlott irodalom

- *Bagdy Emőke* (2015): A személyiség titkai. Helikon Kiadó, Budapest, 9-40.
- *Cseh-Szombathy László* (1979): Családszociológiai problémák és módszerek. Gondolat Kiadó, Budapest (II. A gyermekkori szocializáció jelentősége a házastársi és szülői szerepekre való felkészítésben, 34-55. oldal)
- *Kozma Judit – Hegyesi Gábor* (szerk.) (1998): Kézikönyv szociális munkásoknak. Szociális Szakmai Szövetség, Budapest
- *Kozma Tamás* (1994): Bevezetés a nevelésszociológiába. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest (Az informális nevelés szociológiája: A család – A család szocializációs funkciói)
- *Somorjai Ildikó-Szarvák MónikaTóth Máté* (2019): A családokkal végzett szociális munka rendszerszemléletű megközelítése. Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság. Budapest. (http://prekogalfa.hu/documents/efop/CSVH_2.pdf)
- *Tánczos Éva* (szerk.) (2002): A szociális munka elmélete és gyakorlata 2. kötet - Szociális munka egyénekkal és családokkal – esetmunka. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest

- *Vajda Zsuzsanna-Kósa Éva* (2005): Neveléslélektan. Osiris Kiadó, Bp.46-76.old. (http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_neveleslelektan/index.html)

10.

a) Az egyéni esetkezelés elmélete és gyakorlata. Az esetkezelés folyamata, problémamegoldás. A szociálpedagógus tanácsadói jogosultsága, jogosultságának határai. A tanácsadás kommunikációs sajátosságai.

b) A krízis meghatározása, a krízisek fajtái, a krízisintervenció alapelvei, lépései.

Ajánlott irodalom

- *Exterdéné Zsurkai Ilona* (2005): Segítő kapcsolat. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet Budapest. (122-133. o)
- *Hajduska Mariann* (2010): Krízislélektan. ELTE Eötvös Kiadó Budapest. (11-32. o)
- *Kozma Judit – Hegyesi Gábor* (szerk.) (1998): Kézikönyv szociális munkásoknak. Szociális Szakmai Szövetség, Budapest
- *Kozma Judit* (é. n.): Szociális esetmunka III. A tanácsadás (https://atti.uni-miskolc.hu/kapott_anyag/esetmunka_tanacsadas.pdf)
- *Szabóné Kármán Judit* (2004): Családgondozás – krízisprevenció. Medicina Könyvkiadó Rt. Budapest. (41-95. o)
- *Szóllósi Gábor* (2015): A szociális munka új, 2014-es globális definíciója. Párbeszéd: Szociális munka folyóirat. Vol. 2. No.1 (<https://ojs.lib.unideb.hu/parbeszed/article/download/5789/5419>)
- *Tánczos Éva* (szerk.) (2002): A szociális munka elmélete és gyakorlata 2. kötet - Szociális munka egyénekkal és családokkal – esetmunka. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest
- *Temesváry Zsolt* (2018): A szociális munka és a szociálpedagógia modern elméletei. L'Harmattan Kiadó, (11-23, 43-59, 59-71, 79-87. oldal) (<http://www.szocialpolitikaiszemle.hu/temesvary-zsolt-a-szocialis-munka-es-a-szocialpedagogia-modern-elmeletei-szemle-konyvek-3.html>)

11.

a) A szociális munka csoportokkal. A csoportmunka fogalma, jellemzői. A csoportmunka szerepe, alapelvei, folyamata. A kortárs csoportok jelentősége a szocializációs folyamatban.

b) Csoporttervezés gyermekek és fiatalok körében.

Ajánlott irodalom

- *Boros Julianna* (szerk.) (2018): Az iskolai szociális munka alapjai. TE BTK Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék, Pécs. (http://szockepzes.hu/wp-content/uploads/2019/04/Iskolai-szoci%C3%A1lis-munka_BJ-et_al.pdf)
- *Hadnagy József* (é.n.): Gyermekcsoportok létrehozásának és működtetésének módszertani sajátosságai (<https://adoc.pub/1-hadnagy-jozsef-gyermekcsoportok-letrehozasanak-es-mkdtetes.html>)

- *Hegyesi Gábor – Kozma Judit – Szilvási Léna – Talyigás Katalin* (2002): A szociális munka elmélete és gyakorlata 4. kötet - Szociális munka csoportokkal. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest
- *Németh László* (2006): Szociális munka csoportokkal. In: In: Kozma Judit (szerk.) (2006) Kézikönyv szociális munkásoknak Szociális Szakmai Szövetség, Budapest, 186–230.
- *Pataki Éva* (2010): Szociális munka csoportokkal. Módszertani kézikönyv. Debrecen. (<https://mek.oszk.hu/11900/11917/11917.pdf>)
- *Simonik Péter – Trembulyák Márta* (2019): Bevezetés a szociális csoportmunka gyakorlatába. Széchenyi István Egyetem. Győr.32-59. oldal (http://szockepzes.hu/wp-content/uploads/2020/02/simonik_trembulyak_bevezetes_a_szocialis_csoportmunka_gyakorlataba.pdf)

12.

a) A nevelés fogalma, jellemzői. Neveléértelmezések. A nevelés szükségessége és lehetősége.

b) A szabadidő, a rekreáció, az egészségnevelés fogalma, tartalmi és módszertani kérdései, megvalósításának pedagógiai lehetőségei.

Ajánlott irodalom

- *Bábosik István* (2004): Nevelélmélet. Osiris Kiadó, Budapest.11-15, (<https://docplayer.hu/23446729-Neveleselmelet-babosik-istvan.html>)
- *Bábosik István* (1997): A modern nevelés elmélete. Telosz Kiadó, Budapest, 7-25. oldal
- *Bábosik István (szerk, 2011):* Pedagógia az iskolában. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest. 109-41. oldal, 144-152 oldal
- *Barabás Katalin* (szerk, 2006): Egészségfejlesztés. Alapismeretek pedagógusok számára Medicina Könyvkiadó Rt. Budapest. (<https://tf.hu/wp-content/uploads/2009/06/egfejl.pdf>)
- *Barabás Katalin és Nagy Lászlóné* (2012): Egészségi állapot, Egészségmagatartás, In: Csapó Benő (szerk, 2012): Mérlegen a magyar iskola. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. (477-511) (<https://mek.oszk.hu/12300/12314/12314.pdf>)
- *Golnhofér Erzsébet* (szerk, 2006): Az iskolák belső világa. Bölcsész Konzorcium. (<https://docplayer.hu/5622-Az-iskolak-belso-vilaga.html>)
- *Kron F. W.* (1997): Pedagógia. Osiris Kiadó, Budapest. 250-269
- *Mihály Ottó* (1998): Bevezetés a nevelésfilozófiába. OKKER Kiadó, Budapest
- *Révész László, Müller Anetta, Herpainé Lakó Judit, Boda Eszter, Bíró Melinda* (2015): A rekreáció elmélete és módszertana 1. A rekreáció kialakulása, története. A rekreáció felosztása. (https://oszkdk.oszk.hu/storage/00/02/77/25/dd/1/rekreacio-tortenet-2_56e82d8d89c68.pdf)

13.

a) Közösségfejlesztés, a közösségi fejlesztési munka célja, feladatrendszere, dilemmái. A közösségi szociális munka alapvető modelljei.

b) A közösség megismerésének és fejlesztésének pedagógiai és pszichológiai módszerei. A hátrányos helyzetű közösségek.

Ajánlott irodalom

- *Falus Iván*, (szerk.,2004): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Keraban Kiadó, Budapest
(<https://docplayer.hu/5665571-Bevezetes-a-pedagogiai-kutatas-modszereibe.html>)
- *Gosztonyi Géza* (2006): Közösségi szociális munka. In: Kozma Judit (szerk.) (2006) Kézikönyv szociális munkásoknak Szociális Szakmai Szövetség, Budapest, 234–285.
- *Gosztonyi Géza* (szerk.) (2002): A szociális munka elmélete és gyakorlata 3. kötet – Közösségi szociális munka. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest
- *Harkai Nóra* (2006) Közösség és közösségi munka. Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest
- *N. Kollár Katalin- Szabó Éva* (2004): Pszichológia pedagógusoknak, Bp. 449-456.
- *Nagyné Varga Ilona* (szerk.) (2011) Közösségi munka a családsegítésben. Szociotéka, Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszéke, Debrecen
- *Vercseg Ilona* (2004) Közösségfejlesztő leckék kezdőknek és haladóknak. Közösségfejlesztők Egyesülete, Parola füzetek, Budapest
- *Vercseg Ilona* (é. n): A közösségi munka folyamata és módszerei.
(https://www.kodolanyi.hu/konyvtar/images/tartalom/File/Kozossegszervezes/vercseg_ilona_a_kozossegi_munka_folyamata_es_modszerei_szocioteka.pdf)

14.

a) A különleges bánásmódot igénylő gyermekek a köznevelés rendszerében - főbb kategóriái, jellemzői. A különleges bánásmód jogi háttere.

b) Integráció, inklúzió fogalma, sajátosságai, elvei és gyakorlati megvalósulása.

Ajánlott irodalom

- 2011. évi CXCV. törvény - a nemzeti köznevelésről. (<https://net.jogtar.hu/koznev-tv>)
- *Illyés Sándor* (2004): Gyógypedagógiai alapismeretek, ELTE-BGGYK, Budapest
- *Dávid Mária–Gefferth Éva–Nagy Tamás–Tamás Márta* (2014): Mentorálás a tehetséggondozásban. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest
- *Gordosné Szabó Anna* (2004): Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- *Gyarmathy Éva* (2013): Tehetség és tehetséggondozás a 21. század elején
- Magyarországon
(http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2013/nevelestudomany_2013_2_90-106.pdf)

- *Kőpatakiné Mészáros Mária* (2011): A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált/inkluzív nevelése. Pécs.
(<http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/sni/index.html>)
- *M. Nádas Mária* (2010): Adaptív nevelés és oktatás. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége. (https://tehetseg.hu/sites/default/files/geniusz_r22_net.pdf)
- *Réthy Endréné* (2007): Integráció, inklúzió Európában. In: Bábosik István – Torgyik Judit (szerk.): Pedagógusmesterség az Európai Unióban. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest. 217-234.

15.

a) A kötődés szerepe a bizalmi kapcsolatok kialakításában. Erikson pszichoszociális elméletének normatív krízisei.

b) A kötődési zavarok, a hospitalizáció, a szociális izoláció tünetei, a szociálpedagógus lehetőségei a problémafelismerésben.

Ajánlott irodalom

- *Bagdy Emőke* (2015): A személyiség titkai. Helikon Kiadó Budapest. 1. fejezet: Nevelés, növelés, a szocializáció útja (32-67. o.), 2. fejezet: Az anya-gyermek kapcsolat zavarai (73-78. o.)
(https://semmelweis.hu/mental/files/2020/12/Kora-gyermekkori-lelki-egeszseg_I-kotet.pdf)
- *Erikson, Erik H.* (2002): Az ember nyolc korszaka. – In: Erik H. Erikson: Gyermekkor és társadalom. Osiris Kiadó, Budapest. 243-274.
- *Homoki Andrea* (szerk. 2019): Mentálhigiénés családkonzulens tankönyv. Gyula. 151-186, 335-372. oldal
(https://dtk.tankonyvvar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/13242/mentalhienes_csaladkonzulens_tankonyv_pdfa.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- *Mérei Ferenc, V. Binet Ágnes* (2016): Gyermeklélektan: Libri Kiadó, Budapest. Az anya-gyermek kapcsolat. Gyerek anya nélkül (14-32. o.)
- *Michael Cole, Sheila R. Cole* (2006): Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Budapest. 223-224, 248-259, 272-295, 402-403
- *Oates, J.* (2007). Kötődési kapcsolatok 2-34
(<http://oro.open.ac.uk/60898/1/ECiF1-Hu-final.pdf>)
- *Tóth Ildikó* (2020): Korai kötődés, társas kapcsolatok és lelki egészség – Legújabb fejlemények. In: *Danis Ildikó* (szerk. 2020): A kora gyermekkori lelki egészség támogatásának elmélete és gyakorlata. Semmelweis Egyetem Egészségügyi Közzolgálati Kar Mentálhigiéné Intézet, Budapest. 244–268.

16.

a) A trauma, bántalmazás és elhanyagolás a gyermekkorban.

b) A trauma felismerés lehetőségei, a szociálpedagógus szerepe, eszköztára, ismeretei a traumafeldolgozás elősegítésében, együttműködés segítő szakemberekkel

Ajánlott irodalom

- *V. dr. Figula Erika* (2004): Iskolai zaklatás – iskolai erőszak pszichológus szemmel Sz-Sz-B Megyei Tudományos Közalapítvány Füzetek, Nyíregyháza
- *Herczog Mária* (szerk.) (2002): A gyermekkel szembeni szexuális visszaélésekről, Család, Gyermek, Ifjúság Könyvek, Budapest
- *Judith Lewis Herman* (2003): Trauma és gyógyulás, Háttér Kiadó-Kávé Kiadó-NANE Egyesület, Budapest, 121-142, 163-167.
- **MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan.** (<https://kk.gov.hu>)

17.

a) Kisebbség fogalma, típusai, jellemzői, a kisebbségi lét sajátosságai.

b) Roma tanulók az iskolában. Az előítélet megváltoztatásának lehetőségei az iskolában. Mintaprogramok.

Ajánlott irodalom

- *Allport, Gordons, W.* (1977): Az előítélet. Gondolat Kiadó, Budapest
- *Andorka Rudolf* (2006) Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Budapest (10. fejezet: Faj, nemzet, etnikai csoport, kisebbségek. 370-393.) (http://www.kallaierno.hu/data/files/andorka_10_fejezet_3h5pCJ.pdf)
- *Aronson, E.* (2008): A társas lény. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest
- *Horváth István* (2006): Kisebbségpszichológia. Alapfogalmak és kritikai perspektívák. Kolozsvári Egyetemi Kiadó – Presa Universitară Clujeană, Kolozsvár, 79-154. (https://atti.uni-miskolc.hu/segedanyagok/horvath_kisebbszegszocTK.pdf)
- *Hewstone, M., Stroebe, W., Codol, J-P. és Stephenson, G.M.* (2006): Szociálpszichológia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest
- *K. Nagy Emese* (2019): A roma tanulók iskolai sikerességének kérdései. Magyar Tudomány. 180(2019)11, 1638–1648. oldal (https://mersz.hu/mod/object.php?objazonosito=matud_f31214_i1)
- *Mogyorósi Zsolt – Virág Irén* (2015): Iskola a társadalomban – az iskolai társadalom. Líceum Kiadó, Eger. 114-122. oldal (http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/15-iskola-a-tarsadalomban_55e9c6e879ab9.pdf)
- 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól (és azok módosulásai)

18.

a) A gyermekvédelem fogalma, alapelvei. Gyermeki jogok. A gyermekvédelem jogi szabályozása, hazai rendszere, felépítése.

b) A veszélyeztetettség fogalma, okai, a gyermekjóléti szolgáltatások szerepe a veszélyeztetettség megelőzésében, kezelésében. A jelzőrendszer és a jelzőrendszeri tagok szerepe.

Ajánlott irodalom

- Az 1997. évi XXXI. Törvény A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról. (és annak változásai)
- *Hegedűs Judit* (2014): Gyermekvédelem az iskolában. In: Jó szülő-e az állam? Rubeus Egyesület (2014) 327-343 oldal (http://rubeus.hu/wp-content/uploads/2014/05/CPnemzetkozi_2014_final.pdf)
- *Herczog Mária* (2005): Gyermekvédelmi kézikönyv. KJK-KERSZÖV, Budapest.
- *Kriston Edit* (2019): Gyermekvédelem. Novotni Alapítvány, Miskolc (<https://jogikar.uni-miskolc.hu/files/7442/Gyermekv%25C3%25A9delem-2019-NET.pdf>)
- *Rác Andrea* (2015): A gyermekvédelem megújulási alternatívái. Rubeus Egyesület, Budapest, (http://rubeus.hu/wp-content/uploads/2015/08/gyermek_es_ifjusagvedelmi_tanulmanyok_otodik_kotet.pdf)
- *V. Gönczi Ibolya* (2017): A gyermekvédelem útvesztői. In: Tizenkilencre lapot? Szociálpedagógia a XXI. században. Pallasz Athéné Egyetem – Iuvenis Ifjúság szakmai Műhely, ISZT Alapítvány. 281-300. oldal (<http://mek.oszk.hu/18600/18641/18641.pdf>)
- MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan. (<https://kk.gov.hu>)

19.

a) A hátrányos helyzet fogalma, a hátrányos helyzet átörökítését befolyásoló tényezők. Az esélyegyenlőség és a méltányosság fogalma.

b) Az iskola hátránykompenzáló lehetőségei, programok, iskolamodell. A szociálpedagógus szerepe és lehetőségei a hátrányos helyzetű tanulók megsegítésében.

Ajánlott irodalom

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről (https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV)
- *Darvas Ágnes – Tausz Katalin* (2001): Gyermekszegénység és családtámogatások.
- *Fejes József Balázs – Kelemen Valéria – Szűcs Norbert* (2013): Szülők mentorálása a hátrányos helyzet átörökítésének megelőzése érdekében. SZTE JGYPK. Szeged. 11-47. oldal (http://www.staff.u-szeged.hu/~fejesj/pdf/Fejes_Kelemen_Szucs_hun.pdf)

- *Fejes József Balázs, Lencse Máté, Szűcs Norbert* (2016): Mire jó a tanoda? Motiváció Oktatási Egyesület. Szeged
(https://motivaciomuhely.hu/wp-content/uploads/2016/04/Mire-j%C3%B3-a-tanoda_webfinal.pdf)
- *Herczog Mária* (2005): Gyermekvédelmi kézikönyv. KJK-KERSZÖV, Budapest
- *K. Nagy Emese* (2015): KIP-könyv I–II. Miskolci Egyetemi Kiadó
(http://kipkozpont.uni-miskolc.hu/content/cont_57077254534252.71481005/kip-konyv.pdf)
- *L. Ritók Nóra* (2008): Projektpedagógia a hátrányos helyzetű tanulók oktatásában. Integrációs pedagógiai Műhelyfüzetek/7. Educatio Kiadó. Bp. ISSN 1789-6363
- *Mayer József* (2005): A második esély iskolái. Országos Közoktatási Intézet, Budapest, (<https://ofi.oh.gov.hu/kiadvany/masodik-esely-iskolai>)
- *Szemerszki Marianna* (szerk., 2016): Hátrányos helyzet és iskolai eredményesség. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.
(http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/eredmenyesség_beliv.pdf)